Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-101

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-101 : FOUNDATIONS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Explain importance of Five Laws of Library Science.

(b) Write activities of R.R.R.L.F.

(c) Enumerate various Extension Activities.

(d) State importance of Public Relations in Public Library.

(e) Explain in brief the role of Library as an Agency of Mass Communication.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Discuss role of Libraries in the Development of Reading Habits.

(b) Explain role of UNESCO in Development of Libraries.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Write an essay on History of Library Movement in India.

(b) Explain Fifth Law of Library Science.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-101

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) ग्रंथालय शास्त्राच्या पंचसूत्रीचे महत्त्व सांगा.

(ब) आर.आर.आर.एल.एफ.ची कार्ये सांगा.

(क) विविध विस्तारित सेवांची यादी द्या.

(ड) सार्वजनिक ग्रंथालयात जनसंपर्काचे महत्त्व विशद करा.

(इ) ग्रंथालय हे जनसंज्ञापनाचे माध्यम आहे. हे थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) वाचनाच्या सवयी विकसित करण्यातील ग्रंथालयांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

(ब) ग्रंथालयांच्या विकासामधे युनेस्कोची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) भारतीय ग्रंथालय चळवळीच्या इतिहासावर निबंध लिहा.

(ब) ग्रंथालय शास्त्राचे पाचवे सूत्र स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-102

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-102 : LIBRARY ORGANISATION

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) What are the various methods for Circulation of Periodicals ?

(b) Write a note on Processing Slip.

(c) List various steps involved in Acquisition of Books.

(d) State need of Book Selection Policy.

(e) Write a note on appointing a Standing Vendor.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain 'Three Card System' of Recording Periodicals.

(b) State and justify various columns you would suggest for a page in an Accession Register.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Describe in detail the Browne's Charging System.

(b) Explain Principles of Book Selection involved in the motto 'The right book to the right reader, at the right time.'

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-102

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) नियतकालिकांच्या देवघेवीच्या विविध पद्धती कोणत्या ते लिहा.

(ब) प्रक्रिया चिठ्ठीवर टीप लिहा.

(क) ग्रंथ उपार्जनातील विविध पायऱ्यांची यादी द्या.

(ड) ग्रंथ निवड धोरणाची गरज स्पष्ट करा.

(इ) स्थायी विक्रेत्याची नेमणूक यावर टीप लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) ग्रंथालयात नियतकालिकांच्या नोंदी ठेवण्याची 'त्रिपत्र पद्धती' स्पष्ट करा.

(ब) दाखलनोंद वहीमध्ये कोणते विविध रकाने असावेत ते सांगून त्यांची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) ब्राऊनच्या देवघेव पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

(ब) "योग्य ग्रंथ, योग्य वाचकाला, योग्यवेळी दिला पाहिजे", या बोधवाक्यातून सूचित होणारे ग्रंथ निवडीचे तत्त्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-103

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-103 : REFERENCE SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Define the term 'Referral Service'.

(b) What is a 'Literature Search' ?

(c) What is a 'Reference Question' ?

(d) State Functions of Reference Service of School Libraries.

(e) State Reference Sources used to answer Ready Reference Questions.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Describe Samuel Rothstein's Theory of Reference Service.

(b) What is a Reference Interview ? State qualities of a Reference Librarian.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Define Reference Service and state difference between 'Ready Reference Service' and 'Long Range Reference Service'.

(b) Explain nature and functions of Reference Service in University Library.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-103

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) रेफरल सेवेची व्याख्या द्या.

(ब) साहित्य शोध म्हणजे काय ?

(क) संदर्भ प्रश्न म्हणजे काय ?

(ड) शालेय ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेची कार्ये सांगा.

(इ) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची (Ready Reference Questions) उत्तरे देण्यासाठी वापरण्यात येणारी संदर्भ साधने नमूद करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) सॅम्युएल रॉथस्टिन यांच्या संदर्भ सेवेच्या सिद्धांताचे वर्णन करा.

(ब) संदर्भ मुलाखत म्हणजे काय ? संदर्भ ग्रंथपालाचे गुण विशद करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) संदर्भ सेवेची व्याख्या देवून शीघ्र आणि विलंबित संदर्भ सेवेतील फरक विशद करा.

(ब) विद्यापीठ ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेचे स्वरूप व कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-104

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-104 : INFORMATION SCIENCE

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Define the term 'Information'.

(b) What are 'Patents' ?

(c) Explain importance of Standards.

(d) Enumerate four approaches to Information.

(e) Write down any five Services included in Active Documentation.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain with the help of diagram the process of 'Re-organisation of Information'.

(b) Explain relation of Data and Information with suitable example.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Explain with the help of diagram the Three Categories of Information Sources and explain features of Primary Sources of Information in detail.

(b) Define Documentation. Explain Active and Passive Documentation in detail.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-104

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) 'माहिती' संज्ञेची व्याख्या द्या.

(ब) 'पेटंट्स' म्हणजे काय ?

(क) 'प्रमाणक' यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

(ड) 'माहितीविषयक चार दृष्टिकोण' विशद करा.

(इ) प्रलेखन कार्यातील कोणत्याही पाच सेवा लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) आकृतीच्या साह्याचे 'माहिती पुनर्संघटन प्रक्रिया' स्पष्ट करा.

(ब) 'डेटा' व 'माहिती' यांचा संबंध योग्य उदाहरण देऊन स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर द्या : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) आकृतीच्या साह्याचे माहिती साधनांचे तीन विविध प्रकार नमूद करून, प्राथमिक माहिती साधनांची वैशिष्ट्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

(ब) प्रलेखनाची व्याख्या द्या. प्रलेखन कार्य व प्रलेखन सेवा सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-105

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-105 : KNOWLEDGE ORGANISATION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Tree of Porphyry

(b) Explain Inductive and Deductive Logic.

(c) State Qualities of a Good Notation.

(d) Write characteristics of Knowledge Classification.

(e) State need of Classification.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Discuss Special Features of Book Classification.

(b) What is meant by Call Number ? Explain its elements and purpose.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Describe in detail various modes of Formation of Subjects.

(b) What is Library Classification ? Explain its importance.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-105

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) पॉर्फिरीचा वृक्ष

(ब) आगम व निगम तर्कशास्त्र स्पष्ट करा.

(क) चांगल्या चिन्हांकनाचे गुण विशद करा.

(ड) ज्ञान वर्गीकरणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

(इ) वर्गीकरणाची गरज विशद करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) ग्रंथ वर्गीकरणाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(ब) बोधांक म्हणजे काय ? त्याचे घटक आणि हेतू स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) विषय निर्मितीच्या विविध प्रकारांचे सविस्तर वर्णन करा.

(ब) ग्रंथ वर्गीकरण म्हणजे काय ते सांगून त्याचे महत्त्व विशद करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-106

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-106 : DOCUMENT DESCRIPTION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) State objectives of a Library Catalogue.

(b) Explain difference between Book Form and Card Form of Catalogue.

(c) Write special features of OPAC.

(d) Explain Concept of Alphabetico Classed Catalogue.

(e) Explain functions of Main Entry.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain role of a Cataloguer in Library System.

(b) Explain differences between Library Catalogue and Bibliography.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Explain differences between Classified Catalogue and Dictionary Catalogue.

(b) Write a detailed note on Technical Reading of a Book.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-106

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे द्या : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) ग्रंथालय तालिकेची उद्दिष्टे सांगा.

(ब) ग्रंथरूप तालिका व पत्ररूप तालिका यांच्यातील फरक सांगा.

(क) ओपॅक (OPAC)ची विशेष वैशिष्ट्ये सांगा.

(ड) अनुवर्ण वर्ग तालिका संकल्पना स्पष्ट करा.

(इ) मुख्य नोंदीची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) ग्रंथालय प्रणालीतील तालिकाकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

(ब) ग्रंथालय तालिका व ग्रंथसूची यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) वर्गीकृत तालिका आणि कोश तालिका यातील फरक स्पष्ट करा.

(ब) ग्रंथाचे तांत्रिक वाचन यावर सविस्तर टीप लिहा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-107

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-107 : INFORMATION TECHNOLOGY : BASICS (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) What is an Operating System ? Mention different types of Operating Systems in use.

(b) Write Units of Computers with functions.

(c) State types of Library Networks with examples.

(d) Define Information Technology.

(e) What is Application Software ? Name four Library Application Softwares.

Q.2) Answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Describe different types of Computers with their advantages.

(b) Explain different generations of Computers.

Q.3) Answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) What is Library Computerisation ? Explain its benefits in Library and Information Centres.

(b) Explain in detail how Internet is useful in Library and Information Centers ?

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-107

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) ऑपरेटिंग सिस्टम म्हणजे काय ? ऑपरेटिंग सिस्टमचे वापरात असलेले विविध प्रकार सांगा.

(ब) संगणकाचे घटक, कार्यासह स्पष्ट करा.

(क) ग्रंथालयीन जाळ्याचे प्रकार उदाहरणासह सांगा.

(ड) माहिती तंत्रज्ञानाची व्याख्या द्या.

(इ) अप्लिकेशन सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ? कोणत्याही चार ग्रंथालय ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअरची नांवे सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) संगणकाच्या निरनिराळ्या प्रकारांचे त्यांच्या फायद्यांसह वर्णन करा.

(ब) संगणकाच्या विविध पिढ्या कोणत्या ते स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) ग्रंथालयीन संगणकीकरण म्हणजे काय ? ग्रंथालय व माहिती केंद्रात त्याचे फायदे स्पष्ट करा.

(ब) इंटरनेटची ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील उपयुक्तता सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-201

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-201 : LIBRARY SYSTEM

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) State functions of a Special Library.

(b) State any five principles of Library Legislation.

(c) What is Copyright Act ?

(d) Give five examples of Special Libraries.

(e) State objective of R.R.R.L.F.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Describe salient features of Maharashtra State Public Libraries Act, 1967.

(b) Describe Services of Academic Libraries.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Explain Concept of Resource Sharing and its need.

(b) Explain role played by L. A. in Development of Librarianship in U.K.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-201

मराठी रुपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) विशेष ग्रंथालयाची कार्ये नमूद करा.

(ब) ग्रंथालय कायद्याची कोणतीही पाच तत्त्वे नमूद करा.

(क) कॉपीराइट कायदा म्हणजे काय ?

(ड) विशेष ग्रंथालयांची पाच उदाहरणे द्या.

(इ) आर.आर.आर.एल.एफ.ची ध्येये सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय कायदा, १९६७ च्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

(ब) शैक्षणिक ग्रंथालयांच्या सेवांचे वर्णन करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) साधनांची वाटणी ही संकल्पना व त्याची गरज स्पष्ट करा.

(ब) इग्लंड येथे ग्रंथपालनाच्या विकासाबाबत एल.ए.ने घेतलेली भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-202

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-202 : LIBRARY MANAGEMENT

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Explain Concept of HRM.

(b) List any 10 principles of Management.

(c) State functions of Library Committee.

(d) Mention need for Book Preservation.

(e) Explain features of ZBB.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain need of Library Rules and discuss criteria to be used in framing Library Rules.

(b) State importance of Binding and explain its various types.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Define Annual Report and explain nature and importance of every item to be included in a Library's Annual Report.

(b) Explain with examples the functions of Management.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-202

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) एच.आर.एम. (HRM)ची संकल्पना स्पष्ट करा.

(ब) व्यवस्थापनाची कोणतीही दहा तत्त्वे नमूद करा.

(क) ग्रंथालय समितीची कार्ये नमूद करा.

(ड) ग्रंथ जतनाची आवश्यकता सांगा.

(इ) शून्याधारित अंदाजपत्रकाची (ZBB) वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर द्या : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) ग्रंथालय नियमांची आवश्यकता स्पष्ट करून ग्रंथालय नियम तयार करताना वापरावयाच्या निकषांची चर्चा करा.

(ब) बांधणीचे महत्त्व सांगून बांधणीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) वार्षिक अहवालाची व्याख्या देऊन ग्रंथालयाचा वार्षिक अहवालामध्ये समाविष्ट करावयाच्या प्रत्येक घटकाचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

(ब) व्यवस्थापनाची कार्ये उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-203

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-203 : REFERENCE SOURCES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Explain use of Geographical Reference Sources.

(b) Enlist various types of Electronic Reference Sources with examples.

(c) Write a note on Subject Bibliography.

(d) State characteristics of World of Learning.

(e) Discuss importance of 'India : A Reference Annual'.

Q.2) Answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) What is User Education ? Discuss its need in the Library.

(b) Explain Concept of Reference Sources. Differentiate between General and Reference Book.

Q.3) Answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) State need for Evaluation of Reference Source. Explain criteria for Evaluation of Traditional Reference Sources.

(b) Discuss purpose and need of Bibliographic Control in the light of Information Explosion.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-203

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) भौगोलिक संदर्भ साधनांचा उपयोग स्पष्ट करा.

(ब) इलेक्ट्रॉनिक संदर्भ साधनांच्या विविध प्रकारांची उदाहरणासहित नांवे द्या.

(क) विषय ग्रंथसूचीवर टीप लिहा.

(ड) वर्ल्ड ऑफ लर्निंगचे गुणधर्म सांगा.

(इ) 'इंडिया : ए रेफरन्स ॲन्युअल'च्या महत्त्वाची चर्चा करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) वाचकांचे ग्रंथालय शिक्षण म्हणजे काय हे सांगा व ग्रंथालयातील त्याची गरज स्पष्ट करा.

(ब) संदर्भ साधने ही संकल्पना स्पष्ट करून साधा ग्रंथ व संदर्भ ग्रंथामधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनाची गरज सांगून पारंपारिक संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनाच्या कसोट्या स्पष्ट करा.

(ब) माहिती विस्फोटाच्या संदर्भात ग्रंथसूचीय नियंत्रणाच्या हेतूंची आणि आवश्यकतेची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-204

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-204 : DOCUMENTATION TECHNIQUES AND SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Explain meaning of 'Information Storage and Retrieval'.

(b) Write need of Translation Service in modern days.

(c) Enumerate Information Services offered by BARC.

(d) Write objectives of DEVSIS.

(e) State advantages of Micrographic Services.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain types of Indexing Systems according to 'Co-ordination'.

(b) Discuss objectives and services of UNISIST.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) What is meant by CAS ? Explain different techniques of providing CAS.

(b) Describe various services offered by NASSDOC.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-204

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) माहिती संग्रहण व प्रतिप्राप्तीचा अर्थ स्पष्ट करा.

(ब) आधुनिक काळात अनुवाद सेवेची गरज लिहा.

(क) 'बार्क' (BARC) द्वारा दिल्या जाणाऱ्या सेवा नमूद करा.

(ड) 'डेवसिस' (DEVSIS)ची उद्दिष्टे लिहा.

(इ) मायक्रोग्राफिक सेवांचे फायदे सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) समन्वयाच्या आधारे निर्देशन पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

(ब) 'युनिसिस्ट' (UNISIST)चे उद्देश्य व कार्ये यांची चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) 'प्रचलित जागरूकता सेवा' म्हणजे काय ? प्रचलित जागरूकता सेवा देण्याची विविध तंत्रे स्पष्ट करा.

(ब) 'नॅसडॉक' (NASSDOC) द्वारा दिल्या जाणाऱ्या विविध सेवांचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-205

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-205 : KNOWLEDGE ORGANISATION – B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Write note on Helpful Sequence.

(b) Explain Phoenix Schedules.

(c) Write note on System and Specials.

(d) Write brief Biography on Dr. S. R. Ranganathan.

(e) Discuss Phase Relation Device with examples.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain salient features of DDC.

(b) Narrate use of common and special auxiliaries in UDC.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Explain relation between Classification and Indexing.

(b) What are Five Fundamental Categories ? Explain.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 1**

[3711]-205

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) उपयुक्त क्रम यावर (Helpful Sequence) टीप लिहा.

(ब) फिनिक्स सारण्या (Phoenix Schedules) स्पष्ट करा.

(क) सिस्टिम्स व स्पेशियल्सवर टीप लिहा.

(ड) डॉ. एस. आर. रंगनाथन ह्यांची चरित्रात्मक माहिती लिहा.

(इ) प्रावस्था संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) दशांश वर्गीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ब) युडीसीमधील सामान्य व सहाय्यकारी तक्त्यांचा उपयोग ह्यावर माहिती लिहा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) वर्गीकरण व निर्देशन यातील संबंध स्पष्ट करा.

(ब) पाच पैलूसूत्रे म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-206

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

BL-206 : DOCUMENT DESCRIPTION – B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 40**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Explain in brief Canon of Sought Heading.

(b) Enumerate different categories of Non-print Media.

(c) Write a note on Need and Use of Uniform Titles.

(d) Explain in brief Concept of ISO 2709.

(e) State any three advantages and disadvantages of Centralised Cataloguing.

Q.2) Write answer in 100 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain Principles and Practices of Document Description.

(b) Write an essay on History of Catalogue Codes.

Q.3) Write answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) What is meant by Subject Cataloguing ? Explain with examples how Sear's List of Subject Headings is used for deriving Subject Headings.

(b) Define Co-operative Cataloguing. Discuss advantages of Co-operative Cataloguing and describe any one example of Co-operative Cataloguing.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-206

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 40**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) कॅनन ऑफ सॉट हेडिंग (Canon of Sought Heading)चे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.

(ब) अमुद्रित वाचन साहित्याचे विविध प्रकार नमूद करा.

(क) एकत्रित ग्रंथनामांची (Uniform Titles) आवश्यकता आणि वापर यावर टीप लिहा.

(ड) ISO 2709 ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

(इ) केंद्रीय तालिकीकरणाचे कोणतेही तीन फायदे व तोटे सांगा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) प्रलेख वर्णनाची तत्त्वे आणि प्रथा (Practices) स्पष्ट करा.

(ब) तालिका संहितांच्या इतिहासावर निबंध लिहा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) विषय तालिकीकरण म्हणजे काय ? विषय शीर्षके तयार करण्यासाठी सिअर्स लिस्ट ऑफ सब्जेक्ट हेडिंगचा कसा वापर करण्यात येतो ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

(ब) सहकारी तालिकीकरणाची व्याख्या द्या. सहकारी तालिकीकरणाच्या फायद्यांची चर्चा करून कोणत्याही एका सहकारी तालिकीकरणाचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-501

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

FOUNDATION OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(Old : Library and Society)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) Explain important stages in development of Libraries in India.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Library as an Agency of Mass Communication

(b) Relation between Library and Culture

(c) Library and Reading Habits

(d) Library and Society

Q.2) "Library is a growing Organism." Explain.

OR

Q.2) Explain Third Law of Library Science.

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Resource Sharing

(b) University Library

(c) Extension Activities in Library

(d) Public Library

OR

Q.3 What are the functions of National Library ? Evaluate functions of National Library of India.

Q.4) Explain features of Maharashtra State Public Libraries Act, 1967.

OR

Q.4) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Model Public Library Act

(b) Copyright Act

(c) Need of Resource Sharing

(d) Contribution of RRRLF in the Development of Libraries.

Q.5) What do you mean by Library Co-operation ? Explain its need and scope in detail.

OR

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) ALA

(b) IFLA

(c) ASLIB

(d) ILA

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-501

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) भारतातील ग्रंथालयाच्या विकासातील महत्त्वाचे टप्पे स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टीप लिहा :

(अ) ग्रंथालय हे जनसंपर्काचे माध्यम आहे.

(ब) ग्रंथालय व संस्कृतीतील संबंध

(क) ग्रंथालय व वाचन संस्कृती

(ड) ग्रंथालय व समाज

प्र.2) "ग्रंथालय ही एक वर्धिष्णू संस्था आहे." स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) ग्रंथालय शास्त्राचे तिसरे सूत्र स्पष्ट करा.

प्र.3) सविस्तर टिपा लिहा : (**कोणत्याही दोन**)

(अ) ग्रंथालयात सहकारी तत्त्वावर साधनांचा उपयोग

(ब) विद्यापीठ ग्रंथालय

(क) ग्रंथालयातील विस्तारित सेवा

(ड) सार्वजनिक ग्रंथालय

किंवा

प्र.3) राष्ट्रीय ग्रंथालयाची कार्ये कोणती ? भारताच्या राष्ट्रीय ग्रंथालयाच्या कार्यांचे मूल्यमापन करा.

प्र.4) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) सविस्तर टिपा लिहा : **(कोणत्याही दोहोंवर)**

(अ) आदर्श सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा

(ब) कॉपीराइट ॲक्ट

(क) ग्रंथ साधनांच्या उपयोगातील सहकाराची गरज

(ड) आर.आर.आर.एल.एफ.ची ग्रंथालय विकासातील भूमिका

प्र.5) ग्रंथालय सहकार म्हणजे काय ? त्याची गरज व व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.5) सविस्तर टिपा लिहा : **(कोणत्याही दोन)**

(अ) ए.एल.ए. (ALA)

(ब) इफ्ला (IFLA)

(क) ॲस्लिब (ASLIB)

(ड) आय.एल.ए. (ILA)

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-501

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

FOUNDATIONS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Write different types of Libraries.

(2) Give two examples of Extension Activities of Library.

(3) State Five Laws of Library Science.

(4) What is the importance of Public Library Legislation ?

(5) Write full form of IASLIC.

(6) State two functions of National Library of India.

(7) Who is publishing Indian National Bibliography (INB) ?

(8) Give any two objectives of RRRLF.

(9) Write two examples of Special Libraries.

(10) What is the full form of UNESCO ?

(11) Dr. S. R. Ranganathan is called as Father of Library Science.

(a) True

(b) False

(12) Match of following :

(a)	IASLIC	(i)	London
(b)	ILA	(ii)	USA
(c)	LA	(iii)	Kolkata
(d)	ALA	(iv)	New Delhi

Answers :

(A)	(a) – (iv)	(b) – (ii)	(c) – (i)	(d) – (iii)
(B)	(a) – (iii)	(b) – (iv)	(c) – (i)	(d) – (ii)
(C)	(a) – (iv)	(b) – (iii)	(c) – (i)	(d) – (ii)
(D)	(a) – (ii)	(b) – (iv)	(c) – (i)	(d) – (iii)

(13) The Fifth Law of Library Science emphasises on :

(a) Save time of readers.

(b) Maximise use of Reading Material.

(c) Indicates growth of library collection.

(d) To establish contact between Right User and Right Book.

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

(a) State functions of National Library.

(b) What do you mean by Right to Information Act ?

(c) Write activities of RRRLF.

(d) Discuss functions of FID.

(e) Write advantages of Resource Sharing.

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) State Services provided by College Library.

(b) Explain importance of Library in Education.

(c) Discuss role of UNESCO in Development of Libraries.

(d) Which are the Extension Services provided by the Library ?

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) Explain Second Law of Library Science.

(b) Describe Fifth Law of Library Science.

(c) Explain Lacunae in Maharashtra State Public Libraries Act, 1967.

(d) Discuss in detail the statement 'Resource Sharing and Consortia are Essential in Libraries'.

(e) Discuss discrepancies in Maharashtra State Public Library Act, 1967.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-501

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे द्या : **(कोणतीही दहा)** **[20]**

(1) ग्रंथालयांचे विविध प्रकार लिहा.

(2) ग्रंथालयाच्या विस्तारित सेवेची दोन उदाहरणे द्या.

(3) ग्रंथालय शास्त्राची पाच सूत्रे सांगा.

(4) ग्रंथालय कायद्याचे महत्त्व काय ?

(5) इयास्लिक (IASLIC)चे पूर्ण रूप लिहा.

(6) भारताच्या राष्ट्रीय ग्रंथालयाची दोन कार्ये नमूद करा.

(7) इंडियन नॅशनल बिब्लियोग्राफी (INB) कोण प्रकाशित करते ?

(8) आर.आर.आर.एल.एफ.ची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.

(9) विशेष ग्रंथालयांची दोन उदाहरणे लिहा.

(10) युनेस्कोचे पूर्ण रूप काय ?

(11) डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांना ग्रंथालय शास्त्राचे जनक म्हणतात.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(12) जोड्या जुळवा :

(अ)	इयास्लिक (IASLIC)	(i)	लंडन
(ब)	आय.एल.ए. (ILA)	(ii)	यु.एस.ए.
(क)	एल.ए. (LA)	(iii)	कोलकाता
(ड)	ए.एल.ए. (ALA)	(iv)	न्यू दिल्ली

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (iv)	(ब) – (ii)	(क) – (i)	(ड) – (iii)
(ब)	(अ) – (iii)	(ब) – (iv)	(क) – (i)	(ड) – (ii)
(क)	(अ) – (iv)	(ब) – (iii)	(क) – (i)	(ड) – (ii)
(ड)	(अ) – (ii)	(ब) – (iv)	(क) – (i)	(ड) – (iii)

(13) ग्रंथालय शास्त्राच्या पाचव्या सूत्रामध्ये खालील बाबीवर भर दिला आहे :

(अ) वाचकांचा वेळ वाचविणे.

(ब) वाचन साहित्याचा वापर वाढविणे.

(क) ग्रंथ संग्रहाची वाढ दर्शविणे.

(ड) योग्य वाचक व योग्य पुस्तक यामध्ये संबंध प्रस्थापित करणे.

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

(अ) राष्ट्रीय ग्रंथालयाची कार्ये सांगा.

(ब) 'माहितीचा अधिकार' कायदा म्हणजे काय ?

(क) 'आर.आर.आर.एल.एफ.'चे उपक्रम लिहा.

(ड) एफ.आय.डी.च्या कार्यांची चर्चा करा.

(इ) साधनांचा सहकारी तत्त्वावर उपयोग या कार्यक्रमाचे फायदे लिहा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[30]**

(अ) महाविद्यालयीन ग्रंथालयातून दिल्या जाणाऱ्या सेवा सांगा.

(ब) ग्रंथालयाचे शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.

(क) ग्रंथालयांच्या विकासामधील युनेस्कोच्या भूमिकेची चर्चा करा.

(ड) ग्रंथालयातून दिल्या जाणाऱ्या विस्तारित सेवा कोणत्या ?

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दोन)** **[30]**

(अ) ग्रंथालय शास्त्राचे दूसरे सूत्र स्पष्ट करा.

(ब) ग्रंथालय शास्त्राचे पाचवे सूत्र स्पष्ट करा.

(क) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ मधील उणीवांची चर्चा करा.

(ड) साधनांचा सहकारी तत्त्वावर व कन्सोर्शिया ह्यांची ग्रंथालयांना असलेली आवश्यकता स्पष्ट करा.

(इ) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ मधील विसंगतीवर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-502

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - II

LIBRARY MANAGEMENT

(Old Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) Describe in detail various processes that a book has to undergo from its acquisition till it reaches in the hands of the Reader.

OR

Q.1) State Columns of an Accession Register and explain importance of each column.

Q.2) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Importance of different labels pasted on a newly acquired book

(b) Functions of Good Offices Committee

(c) Open Access System

(d) Broken Order

OR

Q.2) Explain purpose of Stock Verification in a Library. Recommend a Method of Stock Verification for a Public Library. Give reasons.

Q.3) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Library Rules

(b) Library Budget

(c) Role of a Librarian in a Library Committee

(d) Library Statistics

OR

Q.3 What is the importance of an Annual Report ? State in brief the items to be included in an Annual Report of a Library.

Q.4) Explain with examples the Principles of Library Management.

OR

Q.4) What is Public Relations ? State its need and importance in a Library.

Q.5) Name various book selection tools used in a Public Library and evaluate any three of them.

OR

Q.5) Explain principle involved in the motto 'Right Book to the Right User at the Right Time'.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-502

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) ग्रंथ दाखल झाल्यापासून ते वाचकांच्या हातात पडेपर्यंत त्यावर कराव्या लागणाऱ्या विविध सोपस्कारांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

प्र.1) दाखलनोंद वहीमध्ये कोणते रकाने असावेत ते सांगून त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) नव्याने उपार्जित केलेल्या ग्रंथांवर चिकटवावयाच्या विविध चिठ्ठ्यांचे (Lables) महत्त्व

(ब) गुड ऑफिसेस कमिटीची कार्ये

(क) मुक्त द्वार पद्धती

(ड) भग्न क्रम (Broken Order)

किंवा

प्र.2) ग्रंथालयातील ग्रंथ परिगणनाचा हेतू स्पष्ट करा. सार्वजनिक ग्रंथालयातील ग्रंथ परिगणनाची योग्य पद्धती सूचवा व आपल्या सूचनेचे समर्थन करा.

प्र.3) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) ग्रंथालय नियम

(ब) ग्रंथालय अंदाजपत्रक

(क) ग्रंथालय समितीतील ग्रंथपालाची भूमिका

(ड) ग्रंथालयाची आकडेवारी (सांख्यिकी)

किंवा

प्र.3) ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालाचे महत्त्व सांगून त्यामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा ते थोडक्यात सांगा.

प्र.4) ग्रंथालय व्यवस्थापनाची तत्त्वे सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) जनसंपर्क म्हणजे काय ? जनसंपर्काची ग्रंथालयातील गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5) सार्वजनिक ग्रंथालयात वापरल्या जाणाऱ्या विविध ग्रंथनिवड साधनांची नांवे सांगा व त्यापैकी कोणत्याही तीन साधनांचे मूल्यमापन करा.

किंवा

प्र.5) 'योग्य वाचकास, योग्य वेळेस, योग्य ग्रंथ' या बोधवाक्यातून सूचित होणारा सिद्धांत स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-502

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - II

MANAGEMENT OF LIBRARIES AND INFORMATION CENTRES / INSTITUTIONS

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Define the term Management.

(2) Name any four Book Selection Tools.

(3) What is the full form of GOC ?

(4) State any two functions of Library Committee.

(5) List steps in Acquisition of Books.

(6) Name any two methods of Charging System.

(7) List any four functions of Management.

(8) Define Financial Management.

(9) Expand the term POSDCORB.

(10) GIPL Stands for :

(a) Guide to Indian Periodical Literature

(b) Guide to International Periodical Literature

(11) Who devised 'Demand Theory' ?

(12) The three cards of the 'Three Card System' for recording of periodicals are _____, _____ and _____.

(13) Match the following :

(a)	Theory of Motivation	(i)	Charging System
(b)	Henri Fayol	(ii)	Espirit de Corps
(c)	Newark	(iii)	Maslow
(d)	Mc Colvin	(iv)	Demand Theory

Answers :

(A)	(a) – (iii)	(b) – (ii)	(c) – (i)	(d) – (iv)
(B)	(a) – (iv)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (i)
(C)	(a) – (i)	(b) – (iii)	(c) – (ii)	(d) – (iv)
(D)	(a) – (ii)	(b) – (iv)	(c) – (iii)	(d) – (i)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

(a) State Columns of Accession Register.

(b) Describe types of Binding.

(c) Differentiate between Stock Verification and Stock Rectification.

(d) What is the purpose of Library Committee ?

(e) Enumerate processes that are needed to be done on a newly acquired book.

(f) Suggest any five rules for a Public Library.

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) Explain in brief Maslow's Theory of Motivation.

(b) List various Book Selection Tools used in a Public Library. Evaluate any one of them.

(c) What are the functions of Management ?

(d) Discuss Browne Charging System.

(e) Explain any one type of Budget.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) Discuss principles of Management.

(b) What is the importance of an Annual Report ? State in brief the items to be included in an Annual Report of a Library.

(c) Explain principle behind the motto "Right Book to the Right User at the Right Time".

(d) State various columns you would suggest in an Accessing Register and justify their need.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-502

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे द्या : **(कोणतेही दहा)** **[20]**

(1) व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या द्या.

(2) कोणत्याही चार ग्रंथनिवड साधनांची नांवे द्या.

(3) जीओसी (GOC)चे पूर्ण रूप लिहा.

(4) ग्रंथालय समितीची कोणतीही दोन कार्ये नमूद करा.

(5) ग्रंथ उपार्जनातील पायऱ्यांची यादी द्या.

(6) कोणत्याही दोन ग्रंथ देवाण-घेवाण पद्धतींची नांवे लिहा.

(7) व्यवस्थापनाची कोणतीही चार कार्ये नमूद करा.

(8) आर्थिक व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या.

(9) पोस्डकॉर्ब (POSDCORB)चे पूर्ण रूप द्या.

(10) जीआयपीएल (GIPL)चे पूर्ण रूप :

(अ) गाइड टू इंडियन पीरिओडिकल लिटरेचर

(ब) गाइड टू इंटरनॅशनल पीरिओडिकल लिटरेचर

(11) 'डिमांड थिअरी' (Demand Theory)चा जनक कोण ?

(12) नियतकालिकाच्या नोंदणीच्या त्रिपत्र पद्धतीतील तीन पत्रे _____ , _____ आणि _____ आहेत.

(13) जोड्या जुळवा :

(अ)	प्रेरणा सिद्धांत	(i)	देवघेव पद्धती
(ब)	हेन्री फेयॉल	(ii)	अेस्पिरिट डी कॉप्स
(क)	नेवार्क	(iii)	मास्लो
(ड)	मॅक कॉल्विन	(iv)	डिमांड थिअरी

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (iii)	(ब) – (ii)	(क) – (i)	(ड) – (iv)
(ब)	(अ) – (iv)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (i)
(क)	(अ) – (i)	(ब) – (iii)	(क) – (ii)	(ड) – (iv)
(ड)	(अ) – (ii)	(ब) – (iv)	(क) – (iii)	(ड) – (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

(अ) दाखलनोंद वहीच्या रकान्यांची यादी द्या.

(ब) ग्रंथ बांधणीचे विविध प्रकार वर्णन करा.

(क) ग्रंथ परिगणन (Stock Verification) आणि ग्रंथ पडताळणी (Stock Rectification) मधील फरक स्पष्ट करा.

(ड) ग्रंथालय समितीचा हेतू काय ते लिहा.

(इ) नव्याने उपार्जित केलेल्या ग्रंथांवर करावयाचे सोपस्कार नमूद करा.

(फ) सार्वजनिक ग्रंथालयांसाठी कोणतेही पाच नियम सूचवा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[30]**

(अ) मास्लोचा 'प्रेरणा सिद्धांत' थोडक्यात स्पष्ट करा.

(ब) सार्वजनिक ग्रंथालयात ग्रंथनिवडीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ग्रंथनिवड साधनांची नांवे देऊन त्यापैकी कोणत्याही एका साधनाचे मूल्यमापन करा.

(क) व्यवस्थापनाची कार्ये कोणती ?

(ड) ब्राऊन देवघेव पद्धतीची चर्चा करा.

(इ) अंदाजपत्रकाचा कोणताही एक प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दोन)** **[30]**

(अ) व्यवस्थापनाच्या तत्त्वांची चर्चा करा.

(ब) ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालाचे महत्त्व काय ? त्यामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा ते थोडक्यात सांगा.

(क) 'योग्य वाचकांसाठी, योग्य वेळी, योग्य ग्रंथ' हे तत्त्व स्पष्ट करा.

(ड) दाखलनोंद वहीसाठी तुम्ही कोणते रकाने सूचवाल ते नमूद करून त्यांच्या आवश्यकतेचे समर्थन करा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-503

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - III

REFERENCE SERVICE AND BIBLIOGRAPHIC CONTROL

(Old Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) Define Concept 'Reference Service'. Explain its need in Libraries.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Difference between General Book and Reference Source

(b) Reference Service in a University Library

(c) Library Orientation Programme

(d) Referral Service

Q.2) What are the criteria to evaluate Dictionaries ? Evaluate any one dictionary on the basis of these criteria.

OR

Q.2) State which Reference Source will you consult for finding out information on the following topics (write correct title). Write special features of these sources :

(a) Research Institutes in India

(b) Development in Industry and Agriculture in India in the last year

(c) Biographical Information of Jawaharlal Nehru

(d) Addresses of Offices of Ambassadors of different countries in India

Q.3) Write notes : **(Any Four)**

(a) Statesman's Year Book

(b) Europa Year Book

(c) British National Bibliography

(d) Oxford English Dictionary (22 vols.)

(e) Indian National Bibliography

(f) McGraw-Hill Encyclopedia of Science and Technology

OR

Q.3 Compare Scope of the following Reference Sources :

(a) Dictionary of National Biography (India) and Dictionary of National Biography (U.K.)

(b) Webster's Third New International Dictionary and the Ramdom House Dictionary of English Language

(c) Europa Year Book and India : A Reference Annual

(d) The New Encyclopedia Britannica and McGraw-Hill Encyclopedia of Science and Technology

Q.4) Define the term 'Literature Search' and expalin its importance in Study and Research.

OR

Q.4) Write short notes : **(Any Four)**

(a) Marathi Granth Suchi

(b) Indian Books in Print

(c) Cumulative Book Index

(d) Bibliographic Control

(e) Subject Bibliography

(f) Language Bibliography

Q.5) Describe various Bibliographic Functions of NASSDOC.

OR

Q.5) Describe Bibliographic Services of the following Institutions : **(Any Four)**

(a) NISCAIR

(b) Library of Congress Book Procurement Office, New Delhi

(c) Date Suchi Mandal

(d) NASSDOC

(e) Association of Indian Universities

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-503

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) 'संदर्भ सेवा' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा. ग्रंथालयात संदर्भ सेवेची गरज का असते स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) खालीलपैकी **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) सामान्य ग्रंथ व संदर्भ साधन यातील फरक

(ब) विद्यापीठ ग्रंथालयात दिली जाणारी संदर्भ सेवा

(क) ग्रंथालय परिचय कार्यक्रम

(ड) रेफरल सेवा

प्र.2) शब्दकोशांचे मूल्यमापन करण्याचे निकष कोणते ? या निकषांच्या आधारे कोणत्याही एका शब्दकोशाचे मूल्यमापन करा.

किंवा

प्र.2) खालील विषयांची माहिती शोधण्याकरिता कोणत्या संदर्भ साधनांचा उपयोग कराल ते लिहा (साधनाचे अचूक शीर्षक लिहा). तसेच या साधनांची विशेष वैशिष्ट्ये लिहा :

(अ) भारतातील संशोधन संस्था

(ब) औद्योगिक आणि कृषीक्षेत्रात मागीलवर्षी भारताने केलेली प्रगती

(क) जवाहरलाल नेहरू यांची चरित्रात्मक माहिती

(ड) भारतातील विविध देशांच्या राजदूतांच्या कार्यालयांचे पत्ते

प्र.3) खालीलपैकी **कोणत्याही चारां**वर टिपा लिहा :

(अ) स्टेटमन्स इयरबुक

(ब) युरोपा इयरबुक

(क) ब्रिटीश नॅशनल बिब्लियोग्राफी

(ड) ऑक्सफोर्ड इंग्लिश डिक्शनरी (२२ खंड)

(इ) इंडियन नॅशनल बिब्लियोग्राफी

(फ) मॅक-ग्रॉ-हिल एन्सायक्लोपिडिया ऑफ सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी

किंवा

प्र.3) खालील संदर्भ साधनांच्या व्याप्तीची तुलना करा :

(अ) डिक्शनरी ऑफ नॅशनल बायोग्राफी (इंडिया) व डिक्शनरी ऑफ नॅशनल बायोग्राफी (यु.के.)

(ब) वेब्स्टर्स थर्ड न्यू इंटरनॅशनल डिक्शनरी आणि द रँडम हाऊस डिक्शनरी ऑफ इंग्लिश लँग्वेज

(क) युरोपा इयरबुक आणि इंडिया : ए रेफरन्स ॲन्युअल

(ड) द न्यू एन्सायक्लोपिडिया ब्रिटानिका आणि मॅक-ग्रॉ-हिल एन्सायक्लोपिडिया ऑफ सायन्स अँड टेक्नोलॉजी

प्र.4) 'वाङ्मय शोध' (साहित्य शोध) या संज्ञेची व्याख्या लिहा आणि अभ्यास व संशोधनातील तिचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.4) टिपा लिहा : **(कोणत्याही चार)**

(अ) मराठी ग्रंथ सूची

(ब) इंडियन बुक्स इन प्रिंट

(क) क्युम्युलेटिव्ह बुक इंडेक्स

(ड) सूचीय नियंत्रण

(इ) विषय सूची

(फ) भाषा सूची

प्र.5) नॅसडॉकच्या सूचीय कार्यांचे वर्णन करा.

किंवा

प्र.5) खालील संस्थांच्या सूचीय कार्यांचे वर्णन करा : **(कोणत्याही चार)**

(अ) निस्केयर

(ब) लायब्ररी ऑफ कॉंग्रेस बुक प्रोक्युअरमेंट ऑफिस

(क) दाते सूची मंडळ

(ड) नॅसडॉक

(इ) असोसियेशन ऑफ इंडियन युनिव्हर्सिटीज

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-503

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - III

REFERENCE SOURCES AND SERVICES

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Enumerate different types of Encyclopedias and give one example of each.

(2) What is Reference Service ?

(3) What is meant by a Bibliography ?

(4) What is Referral Service ?

(5) Write types of Bibliographies.

(6) Define a General Book and a Reference Source.

(7) What are the points to be used to evaluate Reference Sources ?

(8) What is meant by a Gazetteer ?

(9) State different types of Dictionaries.

(10) Define a Handbook.

(11) BNB is the National Bibliography of the USA.

(a) True

(b) False

(12) India : A Reference Annual is _____.

(a) Directory

(b) Year Book

(c) Hand Book

(d) Dictionary

(13) Match of following :

(a)	INB	(i)	The National Library of India
(b)	BNB	(ii)	The British Library
(c)	GIPL	(iii)	NASSDOC
(d)	Indian Science Abstracts	(iv)	NISCAIR

Answers :

(A)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iv)	(d) – (iii)
(B)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (iv)
(C)	(a) – (ii)	(b) – (iii)	(c) – (i)	(d) – (iv)
(D)	(a) – (iv)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (i)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

Write definitions, nature and examples of the following sources :

(a) Directory

(b) Biographical Sources

(c) Year Book

(d) Dictionary

(e) Hand Book

(f) Bibliography

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) What is meant by 'User Education' ? Describe various methods of User Education.

(b) Differentiate between Reference Service and Information Service.

(c) What are the uses of Encyclopedia ? Explain.

(d) Differentiate between a General Book and a Reference Source.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) What is meant by Reference Interview Technique ? Explain its nature in a Library.

(b) Explain need of evaluating Reference Sources and describe criteria to evaluate them.

(c) What is a Bibliography ? Describe various types of Bibliographies with examples.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-503

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दहा)** **[20]**

(1) ज्ञानकोशांचे प्रकार विशद करा व प्रत्येक प्रकाराचे एक उदाहरण द्या.

(2) संदर्भ सेवा म्हणजे काय ?

(3) सूची म्हणजे काय ?

(4) रेफरल सेवा म्हणजे काय ?

(5) सूचींचे प्रकार लिहा.

(6) सामान्य ग्रंथ व संदर्भ साधन यांच्या व्याख्या लिहा.

(7) संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनाकरिता कोणते निकष उपयोगात आणले जातात ?

(8) 'गॅझेटियर' म्हणजे काय ?

(9) शब्दकोशांचे विविध प्रकार विशद करा.

(10) 'हस्तपुस्तिका' या संदर्भ साधनाची व्याख्या लिहा.

(11) बीएनबी ही युएसएची राष्ट्रीय सूची आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(12) इंडिया : ए रेफरन्स ॲन्युअल _____ आहे.

(अ) डिरेक्टरी

(ब) इयरबुक

(क) हँडबुक

(ड) डिक्शनरी

(13) जोड्या जुळवा :

(अ)	आयएनबी	(i)	द नॅशनल लायब्ररी ऑफ इंडिया
(ब)	बीएनबी	(ii)	द ब्रिटीश लायब्ररी
(क)	जीआयपीएल	(iii)	नॅसडॉक
(ड)	इंडियन सायन्स ॲब्स्ट्रॅक्टस्	(iv)	निस्केयर

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iv)	(ड) – (iii)
(ब)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (iv)
(क)	(अ) – (ii)	(ब) – (iii)	(क) – (i)	(ड) – (iv)
(ड)	(अ) – (iv)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

खालील साधनांची व्याख्या, स्वरूप आणि उदाहरणे लिहा :

(अ) डिरेक्टरी

(ब) चरित्रात्मक साधने

(क) इयरबुक

(ड) शब्दकोश

(इ) हस्तपुस्तिका

(फ) सूची

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतेही तीन)** **[30]**

(अ) 'उपयोजक प्रशिक्षण' म्हणजे काय ? उपयोजक प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

(ब) संदर्भ सेवा व माहिती सेवा यातील फरक सांगा.

(क) ज्ञानकोशाचे उपयोग कोणते ? स्पष्ट करा.

(ड) सामान्य ग्रंथ व संदर्भ साधन यातील फरक लिहा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतेही दोन)** **[30]**

(अ) संदर्भ मुलाखत तंत्र म्हणजे काय ? ग्रंथालयातील त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ब) संदर्भ साधनाच्या मूल्यमापनाची गरज स्पष्ट करून त्याच्या मूल्यमापनाच्या निकषांचे वर्णन करा.

(क) सूची म्हणजे काय ? सूचींचे विविध प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट वर्णन करा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-504

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - IV

INFORMATION WORK

(Old Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) What is meant by Information ? Explain techniques of assessing information needs of Researchers.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Need of Documentation in Research Library

(b) Approaches to Information

(c) Active and Passive Documentation

(d) Brief account of Histrorical Development of Information Science

Q.2) Enumerate different categories of Information Sources and write features of Primary Sources of Information in detail.

OR

Q.2) Write notes : **(Any Four)**

(a) Treatises

(b) Patent

(c) Abstracting Periodicals

(d) Secondary Documents

(e) Standards

(f) Research Reports

Q.3) What is an Indexing ? Explain any one Pre-co-ordinate Indexing System with suitable example.

OR

Q.3 Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) UNITERM

(b) Chain Indexing

(c) Science Citation Index

Q.4) What is an Abstract ? What are the good qualities of Abstract ?

OR

Q.4) Write notes : **(Any Four)**

(a) Document Profile and User Profile

(b) Methods of Providing Current Awareness Service

(c) Library and Information Science Abstract

(d) Biological Abstract

(e) MEDLARS

(f) Reprography

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) AGRIS

(b) INIS

(c) UNISIST

OR

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) NISCAIR

(b) DESIDOC

(c) BARC

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-504

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) माहिती म्हणजे काय ? संशोधकांच्या माहितीविषयक गरजांचा शोध घेण्याची विविध तंत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) संशोधन ग्रंथालयात प्रलेखनाची गरज

(ब) माहितीविषयक दृष्टिकोन

(क) प्रलेखन कार्य व प्रलेखन सेवा

(ड) माहिती शास्त्राचा थोडक्यात ऐतिहासिक आढावा ध्या.

प्र.2) माहिती स्त्रोतांच्या विविध प्रकारांची तपशीलवार मोजणी करा आणि माहितीच्या प्राथमिक प्रकाराचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

प्र.2) **कोणत्याही चारां**वर टिपा लिहा :

(अ) ट्रियटाझेस

(ब) पेटंट

(क) सार नियतकालिके

(ड) द्वितीयक माहिती साधने

(इ) प्रमाणके

(फ) संशोधन अहवाल

प्र.3) निर्देशन म्हणजे काय ? कोणतीही एक पूर्व-समन्वय निर्देशन पद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) युनिटर्म

(ब) श्रृंखला निर्देशन पद्धती (चेन इंडेक्सिंग)

(क) सायन्स सायटेशन इंडेक्स

प्र.4) सार म्हणजे काय ? चांगल्या साराचे गुण कोणते ?

किंवा

प्र.4) **कोणत्याही चारां**वर टिपा लिहा :

(अ) डॉक्युमेंट प्रोफाइल व युजर प्रोफाइल

(ब) प्रचलित जागरूकता सेवा देण्याच्या पद्धती

(क) लायब्ररी अँड इन्फरमेशन सायन्स ॲब्स्ट्रॅक्ट (लिसा)

(ड) बायोलोजिकल ॲब्स्ट्रॅक्ट (Biological Abstract)

(इ) मेडलार्स (MEDLARS)

(फ) प्रतिरूप लेखन

प्र.5) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) ॲग्रिस (AGRIS)

(ब) इनिस (INIS)

(क) युनिसिस्ट (UNISIST)

किंवा

प्र.5) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) निस्केयर

(ब) डेसिडॉक

(क) बार्क

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-504

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - IV

INFORMATION SCIENCE

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Write any two titles of Primary Information Sources.

(2) Define Standards.

(3) What are Abstracting Periodicals ?

(4) Write four approaches of Information.

(5) Give motto of SDI.

(6) Define Indexing.

(7) What is Keyword Indexing ?

(8) Information Contents in Document Profile

(9) Enumerate Secondary Documents.

(10) Operators of Boolean Logic

(11) NISCAIR is located in New Delhi.

(a) True

(b) False

(12) Function of Index is to _____.

(a) Locate Information

(b) Select Document

(c) Control Vocabulary

(d) Classify Documents

(13) Match of following :

(a)	INIS	(i)	New Delhi
(b)	NISCAIR	(ii)	Mumbai
(c)	BARC	(iii)	USA
(d)	MEDLARS	(iv)	Vienna

Answers :

(A)	(a) – (iv)	(b) – (i)	(c) – (ii)	(d) – (iii)
(B)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iv)	(d) – (iii)
(C)	(a) – (iv)	(b) – (iii)	(c) – (i)	(d) – (ii)
(D)	(a) – (i)	(b) – (iii)	(c) – (iv)	(d) – (ii)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

(a) What are the advantages of Micrography in Library.

(b) Write Scope and Arrangement of LISA.

(c) Write note on Biological Abstract.

(d) Indian Science Abstract

(e) Treatises

(f) Chemical Abstracting Services (CAS)

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) Which are the techniques used for Assessment of Information Needs of the User ? Explain any one technique in detail.

(b) What is Current Awareness Service ? Explain different types of Current Awareness Services.

(c) State features of a Good Abstract.

(d) Describe Activities of NISCAIR.

(e) What is the Scope of DEVSIS.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) Enumerate different categories of Information Sources and explain features of Secondary Sources of Information.

(b) Explain different stages of SDI with suitable diagram.

(c) Write detail note on AGRIS.

(d) What do you mean by Post-co-ordinate Indexing System ? Explain UNITERM.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-504

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे द्या : **(कोणतेही दहा)** **[20]**

(1) कोणत्याही प्राथमिक साधनांची नांवे लिहा.

(2) प्रमाणकांची व्याख्या द्या.

(3) सार नियतकालिके म्हणजे काय ?

(4) माहितीचे चार दृष्टिकोन लिहा.

(5) प्रचलित जागरूकता सेवेचे ब्रीद वाक्य लिहा.

(6) निर्देशनाची व्याख्या द्या.

(7) किवर्ड निर्देशन पद्धती म्हणजे काय ?

(8) प्रलेख प्रोफाइलमधील माहिती मजकूर

(9) द्वितीयक माहिती साधने नमूद करा.

(10) बुलियन लॉजिक ऑपरेटर्स

(11) निस्केयर हे मुख्यालय नवी दिल्लीत आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(12) निर्देशनाचे कार्य :

(अ) माहितीचा शोध घेणे.

(ब) प्रलेखाची निवड करणे.

(क) संज्ञा नियंत्रण करणे.

(ड) प्रलेखांचे वर्गीकरण करणे.

(13) जोड्या जुळवा :

(अ)	इनिस (INIS)	(i)	नवी दिल्ली
(ब)	निस्केयर (NISCAIR)	(ii)	मुंबई
(क)	बार्क (BARC)	(iii)	यु.एस.ए.
(ड)	मेडलार्स (MEDLARS)	(iv)	व्हिएन्ना

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (iv)	(ब) – (i)	(क) – (ii)	(ड) – (iii)
(ब)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iv)	(ड) – (iii)
(क)	(अ) – (iv)	(ब) – (iii)	(क) – (i)	(ड) – (ii)
(ड)	(अ) – (i)	(ब) – (iii)	(क) – (iv)	(ड) – (ii)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

(अ) सूक्ष्म रूप प्रलेखांचे ग्रंथालयातील फायदे

(ब) लिसाची व्याप्ती व रचना लिहा.

(क) बायोलॉजिकल ॲब्स्ट्रॅक्टवर टीप लिहा.

(ड) इन्डियन सायन्स ॲब्स्ट्रॅक्टवर टीप लिहा.

(इ) ट्रियटाजेझ

(फ) केमिकल ॲब्स्ट्रॅक्टिंग सर्व्हिसेस (CAS)

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[30]**

(अ) उपयोजकांच्या माहितीविषयक गरजांचा शोध घेण्याची तंत्रे कोणती ? त्यातील कोणतेही एक तंत्र सविस्तर स्पष्ट करा.

(ब) प्रचलित जागरूकता सेवा म्हणजे काय ? प्रचलित जागरूकता सेवेचे प्रकार स्पष्ट करा.

(क) चांगल्या साराची वैशिष्ट्ये सांगा.

(ड) निस्केयरची कार्ये स्पष्ट करा.

(इ) डेवसिसची व्याप्ती काय ?

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दोन)** **[30]**

(अ) माहिती साधनांचे विविध प्रकार नमूद करून द्वितीयक माहिती साधनांची वैशिष्ट्ये लिहा.

(ब) निवडक माहितीचे प्रसारण सेवेतील विविध टप्पे आकृतीच्या साह्याने स्पष्ट करा.

(क) ॲग्रिसवर सविस्तर टीप लिहा.

(ड) पश्चात समन्वय निर्देशन पद्धती म्हणजे काय ? युनिटर्म निर्देश पद्धती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-505

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - V

CLASSIFICATION (THEORY)

(Old Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) What is meant by Library Classification ? Explain its advantages in a Library.

OR

Q.1) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Tree of Porphyry

(b) Inductive and Deductive Logic

(c) Form Division

(d) Special Features of Book Classification

Q.2) Explain analytico-synthetic nature of Colon Classification.

OR

Q.2) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Book Number

(b) Phase Relation Device in Colon Classification

(c) Hospitality in Notation

(d) Standard Sub-division in DDC

Q.3) Write a detailed note on DDC.

OR

Q.3 Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Qualities of a Good Notational System

(b) Types of Mnemonics

(c) Array and Chain

(d) Form Class

Q.4) Explain, with examples, use of Seven Tables in DDC.

OR

Q.4) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) S. R. Ranganathan

(b) Form Division in DDC

(c) Library of Congress

(d) Generalia Class in DDC

Q.5) Write an essay on UDC.

OR

Q.5) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) FID / CR

(b) Common Auxiliaries in UDC

(c) ISKO

(d) Classification Research Group

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-505

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) ग्रंथालय वर्गीकरण म्हणजे काय ? ग्रंथालयात त्याचे उपयोग स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) खालीलपैकी **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) पॉर्फिरीचा वृक्ष

(ब) आगम आणि निगम तर्कशास्त्र

(क) स्वरूप विभाग

(ड) ग्रंथ वर्गीकरणाची वैशिष्ट्ये

प्र.2) कोलन वर्गीकरण पद्धतीचे विश्लेषण-संश्लेषणात्मक स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) खालीलपैकी **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) ग्रंथांक

(ब) कोलन वर्गीकरण पद्धतीतील प्रावस्था संबंध

(क) चिन्हांकनातील अथित्यशीलता

(ड) डीडीसीमधील सामान्य उपविभाग

प्र.3) डीडीसीवर सविस्तर टिपा लिहा. (Write a detailed note on DDC.)

किवा

प्र.3) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) चांगल्या सांकेतील पद्धतीच्या गुणवत्ता. (Qualities of a Good Notational System)

(ब) स्मरणशक्तीला सहाय्यकारक पद्धती (Types of Mnemonics)

(क) पंक्ती व शृंखला (Array and Chain)

(ड) स्वरूप वर्ग (Form Class)

प्र.4) डीडीसीमधील सात तक्त्यांचे सोदाहरण स्पष्टीकरण लिहा.

किंवा

प्र.4) खालीलपैकी **कोणत्याही दोन**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) एस. आर. रंगनाथन

(ब) डीडीसीमधील स्वरूप विभाग

(क) लायब्ररी ऑफ कॉंग्रेस

(ड) डीडीसीमधील संकीर्ण वर्ग

प्र.5) युडीसीवर निबंध लिहा :

किंवा

प्र.5) खालीलपैकी **कोणत्याही दोन**वर टिपा लिहा :

(अ) एफआयडी / सीआर

(ब) युडीसीमधील सामान्य साहाय्यकारी तक्ते

(क) इस्को (ISKO)

(ड) क्लासिफिकेशन रिसर्च ग्रूप

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-505

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - V

KNOWLEDGE ORGANISATION (THEORY)

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Define Knowledge Classification.

(2) What is Library Classification ?

(3) State types of Notations.

(4) What is an Index ?

(5) What is Enumerative Classification Scheme ?

(6) What is Denudation ?

(7) Explain difference between Array and Chain.

(8) Define Almost-Enumerative Classification.

(9) What is Compound Subject ?

(10) Define Phase Relation.

(11) The First Edition of Colon Classification was published in _____.

(a) 1876

(b) 1926

(c) 1933

(d) 1934

(12) Match the following :

(a)	DDC	(i)	1876
(b)	LC	(ii)	1935
(c)	UDC	(iii)	1905
(d)	BC	(iv)	1904

Answers :

(A)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (iv)
(B)	(a) – (ii)	(b) – (i)	(c) – (iv)	(d) – (iii)
(C)	(a) – (i)	(b) – (iii)	(c) – (ii)	(d) – (iv)
(D)	(a) – (iii)	(b) – (iv)	(c) – (ii)	(d) – (i)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

(a) Describe, with examples, modes of formation of subjects - Fusion and Fission.

(b) Explain Phase Relation Device in CC.

(c) Explain difference between Specific Index and Relative Index.

(d) What is meant by Canons for Notation ? Explain them.

(e) Describe 'Principle of Literary Warrant'.

(f) State importance of Generalia Class in a Scheme of Classification.

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) Describe, with examples, analytico-synthetic nature of Colon Classification.

(b) Explain Multiple Synthesis in DDC, with examples.

(c) "UDC is a Freely-Faceted Classification Scheme." Discuss.

(d) What is the Contribution of ISKO in Classification Research ?

(e) Explain Five Features of Book Classification Scheme.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) Write a critical note on DDC with the help of the following points :

(i) Generalia Class

(ii) Notation

(iii) Form Class

(iv) Index

(b) Differentiate between Knowledge Classification and Book Classification.

(c) Explain relationship between Classification and Indexing.

(d) What are the Recent Trends in Classification ?

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-505

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दहा)** **[20]**

(1) ज्ञान वर्गीकरणाची व्याख्या लिहा.

(2) ग्रंथालय वर्गीकरण म्हणजे काय ?

(3) चिन्हांकनाचे प्रकार सांगा.

(4) निर्देश म्हणजे काय ?

(5) परिगणनात्मक वर्गीकरण पद्धती म्हणजे काय ?

(6) डेन्युडेशन म्हणजे काय ?

(7) पंक्ती व शृंखला यातील फरक लिहा.

(8) जवळ-जवळ परिगणनात्मक (अल्मोस्ट-एन्युमरेटिव्ह) वर्गीकरण पद्धतीची व्याख्या लिहा.

(9) सामाजिक विषय म्हणजे काय ?

(10) प्रावस्था संबंधाची व्याख्या लिहा.

(11) कोलन वर्गीकरण पद्धतीची पहिली आवृत्ती _____ वर्षी प्रकाशित झाली.

(अ) १८७६

(ब) १९२६

(क) १९३३

(ड) १९३४

(12) जोड्या जुळवा :

(अ)	डीडीसी	(i)	१८७६
(ब)	एलसी	(ii)	१९३५
(क)	युडीसी	(iii)	१९०५
(ड)	बीसी	(iv)	१९०४

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (iv)
(ब)	(अ) – (ii)	(ब) – (i)	(क) – (iv)	(ड) – (iii)
(क)	(अ) – (i)	(ब) – (iii)	(क) – (ii)	(ड) – (iv)
(ड)	(अ) – (iii)	(ब) – (iv)	(क) – (ii)	(ड) – (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

(अ) फ्युज्यन आणि फिशन (Fission) या दोन विषय निर्मिती प्रक्रियांचे सोदाहरण वर्णन करा.

(ब) सीसीमधील प्रावस्था युक्ती स्पष्ट करा.

(क) विशिष्ट निर्देश व सापेक्ष निर्देश यातील फरक स्पष्ट करा.

(ड) चिन्हांकनाचे सूत्र म्हणजे काय ? त्यांचे स्पष्टीकरण लिहा.

(इ) 'प्रिन्सिपल ऑफ लिटररी वॉरंट'चे वर्णन करा.

(फ) वर्गीकरण पद्धतीतील संकीर्ण वर्गाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[30]**

(अ) कोलन वर्गीकरण पद्धतीचे विश्लेषण-संश्लेषणात्मक स्वरूप उदाहरणांसह वर्णन करा.

(ब) डीडीसीमधील बहुविध संश्लेषण (Multiple Synthesis) स्पष्ट करा.

(क) "युडीसी ही मुक्त-पैलूबद्ध वर्गीकरण पद्धती आहे." चर्चा करा.

(ड) वर्गीकरणाच्या संशोधनात इस्कोचे (ISKO) योगदान काय ते सांगा.

(इ) ग्रंथ वर्गीकरण पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दोन)** **[30]**

(अ) खालील मुद्यांच्या आधारे डीडीसीवर समीक्षात्मक टीप लिहा :

(i) संकीर्ण वर्ग

(ii) चिन्हांकन

(iii) स्वरूप वर्ग

(iv) निर्देश

(ब) ज्ञानवर्गीकरण व ग्रंथवर्गीकरण यातील फरक स्पष्ट करा.

(क) वर्गीकरण व निर्देशन यातील फरक स्पष्ट करा.

(ड) वर्गीकरणातील नवीन प्रवाह कोणते ते लिहा.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-506

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VI

CATALOGUING : THEORY

(Old Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

Q.1) Explain role of Cataloguer in Library System.

OR

Q.1) Explain objectives of Library Catalogue as given by C. A. Cutter.

Q.2) Explain importance of Dictionary Catalogue.

OR

Q.2) Compare Book Form of Catalogue and Card Form of Catalogue.

Q.3) Explain, with examples, functions of Added Entries.

OR

Q.3 Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Corporate Author

(b) Filing of Entries

(c) Need of Uniform Titles

Q.4) Write detailed notes : **(Any Two)**

(a) Selective Cataloguing

(b) NPAC

(c) CIP

OR

Q.4) Discuss Cataloguing Rules of Non-print Material.

Q.5) What is Subject Heading ? Explain any one method of deriving Subject Heading.

OR

Q.5) Explain salient features of AACR2.

Total No. of Questions : 5] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-506

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) ग्रंथालय प्रणालीतील तालिकाकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.1) सी. ए. कटर यांनी सांगितलेली ग्रंथालय तालिकेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.2) कोश तालिकेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.2) ग्रंथरूप तालिका आणि पत्ररूप तालिका यांची तुलना करा.

प्र.3) पूरक नोंदीची कार्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.3) टिपा द्या : **(कोणत्याही दोन)**

(अ) समष्टी ग्रंथकार

(ब) नोंदीची रचना

(क) एकत्रित ग्रंथनामाची गरज

प्र.4) **कोणत्याही दोहों**वर सविस्तर टिपा लिहा :

(अ) निवडक तालिकीकरण

(ब) एन.पी.ए.सी.

(क) सी.आय.पी.

किंवा

प्र.4) ग्रंथेतर वाचन साहित्याचे तालिकीकरणाच्या नियमांबाबत चर्चा करा.

प्र.5) विषय शीर्षक म्हणजे काय ? विषय शीर्षक तयार करणाच्या कोणत्याही एका पद्धतीचे स्पष्टीकरण द्या.

किंवा

प्र.5) एएसीआर-२ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-506

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VI

DOCUMENT DESCRIPTION : THEORY AND APPLICATION

(Revised Course)

Time : 3 Hours] **[Max. Marks : 100**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Black figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in **20** words each : **(Any Ten)** **[20]**

(1) Define the term Library Catalogue.

(2) Write any two objectives of Library Catalogue.

(3) Write any two functions of Library Catalogue.

(4) Write any two objectives of Bibliography.

(5) Write any two functions of Bibliography.

(6) What is Name Catalogue ?

(7) What is Title Catalogue ?

(8) Write any two qualities of Book Form of Catalogue.

(9) Write any two advantages of Card Form of Catalogue.

(10) Write any two advantages of Union Catalogue.

(11) Write any two advantages of Alphabetic Classed Catalogue.

(12) AACR-2 is developed by Dr. S. R. Ranganathan.

(a) True

(b) False

(13) Match the following :

(a)	CIP	(i)	Anglo American Cataloguing Rule
(b)	NPAC	(ii)	Classified Catalogue Code
(c)	AACR	(iii)	Cataloging in Publication
(d)	CCC	(iv)	National Program for Acquisition and Cataloging

Answers :

(A)	(a) – (iii)	(b) – (iv)	(c) – (i)	(d) – (ii)
(B)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (iv)
(C)	(a) – (ii)	(b) – (iii)	(c) – (iv)	(d) – (i)
(D)	(a) – (iii)	(b) – (iv)	(c) – (ii)	(d) – (i)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

(a) Explain Method of Chain Procedure of deriving Subject Headings.

(b) Explain features of Sear's List of Subject Headings.

(c) Write structure of main entry as per Classified Catalogue Code.

(d) Write structure of main entry as per AACR-2.

(e) Explain different added entries which are prepared in Classified Catalogue Code.

(f) Write an essay on History of Development of Catalogue Codes.

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

(a) Differentiate between Library Catalogue and Bibliography.

(b) Differentiate between Classified Catalogue and Dictionary Catalogue.

(c) Compare Book Form and Card Form of Library Catalogue.

(d) Differentiate between Centralized Cataloguing and Co-operative Cataloguing.

(e) Discuss Principles of Document Description.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

(a) Explain how to read a book technically ?

(b) Explain Role of Cataloguer in Library System.

(c) Write a note on Filing of Entries.

(d) Explain Concepts ISBD, ISO 2709 and MARC 21.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 3**

[3711]-506

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 100**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दहा)** **[20]**

(1) ग्रंथालय तालिका या संज्ञेची व्याख्या द्या.

(2) ग्रंथालय तालिकेची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.

(3) ग्रंथालय तालिकेची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

(4) ग्रंथसूचीची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.

(5) ग्रंथसूचीची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

(6) नाम तालिका म्हणजे काय ?

(7) शीर्षक तालिका म्हणजे काय ?

(8) ग्रंथरूप तालिकेचे कोणतेही दोन गुण लिहा.

(9) पत्ररूप तालिकेचे कोणतेही दोन फायदे लिहा.

(10) संघ तालिकेचे कोणतेही दोन फायदे लिहा.

(11) अनुवर्ण वर्गीकृत तालिकेचे कोणतेही दोन फायदे लिहा.

(12) एएसीआर-२ डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांनी विकसित केले.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(13) जोड्या जुळवा :

(अ)	सीआयपी	(i)	अँग्लो अमेरिकन कॅटलॉगिंग रुल्स
(ब)	एनपीएसी	(ii)	वर्गीकृत तालिका संहिता
(क)	एएसीआर	(iii)	कॅटलॉगिंग इन पब्लिकेशन
(ड)	सीसीसी	(iv)	उपार्जन व तालिकीकरणाचा राष्ट्रीय कार्यक्रम

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (iii)	(ब) – (iv)	(क) – (i)	(ड) – (ii)
(ब)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (iv)
(क)	(अ) – (ii)	(ब) – (iii)	(क) – (iv)	(ड) – (i)
(ड)	(अ) – (iii)	(ब) – (iv)	(क) – (ii)	(ड) – (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही चार)** **[20]**

(अ) विषय शीर्षके तयार करण्याची शृंखला पद्धत स्पष्ट करा.

(ब) सियर्स लिस्ट ऑफ सब्जेक्ट हेडिंग्जची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(क) वर्गीकृत तालिका संहितेनुसार मुख्य नोंदीचा आराखडा लिहा.

(ड) एएसीआर-२ नुसार मुख्य नोंदीचा आराखडा लिहा.

(इ) वर्गीकृत तालिका संहितेनुसार केल्या जाणाऱ्या पूरक नोंदी स्पष्ट करा.

(फ) तालिका संहितेच्या विकासाचा इतिहास यावर निबंध लिहा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे द्या : **(कोणतीही तीन)** **[30]**

(अ) ग्रंथालय तालिका व ग्रंथसूची यातील फरक स्पष्ट करा.

(ब) वर्गीकृत तालिका व कोश तालिका यातील फरक लिहा.

(क) ग्रंथरूप तालिका व पत्ररूप तालिका यांची तुलना करा.

(ड) केंद्रीय तालिकीकरण व सहकारी तालिकीकरण यांची तुलना करा.

(इ) प्रलेख वर्णनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही दोन)** **[30]**

(अ) ग्रंथाचे तांत्रिक वाचन कसे करतात ते स्पष्ट करा.

(ब) ग्रंथालय प्रणालीतील तालिकाकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

(क) नोंदीची रचना यावर टीप लिहा.

(ड) आयएसबीडी, आयएसओ २७०९ आणि मार्क २१ या संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-507

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VII

INFORMATION TECHNOLOGY APPLICATIONS

(Old Course)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 50**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Define Computer and explain functions of different Units of Computer. **[15]**

OR

Q.1) Explain the term Information Technology and explain its advantages in Libraries. **[15]**

Q.2) How File can be created ? Explain various types of Files. **[15]**

OR

Q.2) Write short notes : **(Any Three)** **[15]**

(a) Operating System

(b) UNIX

(c) MS-Windows

(d) Data and Information

(e) Advantages of Computers

Q.3) Explain use of Computer for the following operations : **[20]**

(a) Serial Control

(b) Acquisition

(c) Circulation

OR

Q.3 Write short notes : **(Any Two)** **[20]**

(a) CD ROM

(b) MS-DOS

(c) Types of Softwares

(d) Digital Library

Total No. of Questions : 3] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-507

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 50**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) संगणकाची व्याख्या सांगून त्याच्या विविध घटकांची कार्ये स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

प्र.1) माहिती तंत्रज्ञान ही संज्ञा स्पष्ट करा आणि त्याचे ग्रंथालयात होणारे फायदे स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.2) फाइल कशी तयार करतात ? फाइलचे निरनिराळे प्रकार स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

प्र.2) टिपा द्या : (**कोणत्याही तीन**) **[15]**

(अ) ऑपरेटिंग सिस्टिम

(ब) युनिक्स

(क) एमएस-विंडोज

(ड) डेटा आणि माहिती

(इ) संगणकाचे फायदे

प्र.3) संगणकाचा वापर पुढील प्रक्रियांसाठी कसा करता येईल ते स्पष्ट करा : **[20]**

(अ) नियतकालिकांची नोंद (Serial Control)

(ब) उपार्जन

(क) देवघेव

किंवा

प्र.3) टिपा द्या : **(कोणत्याही दोन)** **[20]**

(अ) सीडी रॉम

(ब) एमएस-डॉस

(क) आज्ञावलींचे प्रकार

(ड) डिजिटल ग्रंथालय

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-507

B. Lib. I. Sc. Examination - 2010

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VII

INFORMATION TECHNOLOGY - BASICS AND APPLICATIONS

(Revised Course)

Time : 2 Hours] **[Max. Marks : 50**

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer in 20 words each : **(Any Five)** **[10]**

(1) What are the Units of Computer System ?

(2) What is Temporary Memory of a Computer ?

(3) What is Permanent Memory of a Computer ?

(4) Name any two Input Devices.

(5) Name any two Output Devices.

(6) Operating System is a Software.

(a) True

(b) False

(7) Match the following :

(a)	Master File	(i)	Permanent Records
(b)	Transaction File	(ii)	Temporary Records
(c)	Archival File	(iii)	Historical Records
(d)	Reference File	(iv)	Consultation Records

Answers :

(A)	(a) – (i)	(b) – (ii)	(c) – (iii)	(d) – (iv)
(B)	(a) – (ii)	(b) – (i)	(c) – (iii)	(d) – (iv)
(C)	(a) – (iv)	(b) – (iii)	(c) – (ii)	(d) – (i)
(D)	(a) – (iii)	(b) – (ii)	(c) – (iv)	(d) – (i)

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Three)** **[15]**

(a) Write any five features of MS-Windows.

(b) State applications of MS-ACCESS in Libraries.

(c) Compare UNIX and DOS Operating System.

(d) State features of Internet.

(e) Explain differences between Internet and Intranet.

Q.3) Answer in 150 words : **(Any One)** **[10]**

(a) Explain different types of Computers.

(b) Explain different types of Library Networks.

Q.4) Answer in 300 words : **(Any One)** **[15]**

(a) Explain impact of Information Technology on Library and Information Services.

(b) Explain with the help of diagram functions of different Units of Computer System.

Total No. of Questions : 4] **[Total No. of Printed Pages : 2**

[3711]-507

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 50**

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही पाच)** **[15]**

(1) संगणकाचे घटक कोणते ?

(2) संगणकाची तात्पुरती मेमरी म्हणजे काय ?

(3) संगणकाची कायमची मेमरी म्हणजे काय ?

(4) कोणत्याही दोन इन्पूट साधनांची नांवे सांगा.

(5) कोणत्याही दोन आऊटपुट साधनांची नांवे सांगा.

(6) ऑपरेटिंग सिस्टिम हे सॉफ्टवेअर आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(7) जोड्या जुळवा :

(अ)	मास्टर फाइल	(i)	कायम नोंदी
(ब)	ट्रॅन्झॅक्शन फाइल	(ii)	तात्पुरत्या नोंदी
(क)	अर्काइव्हल फाइल	(iii)	ऐतिहासिक नोंदी
(ड)	रेफरन्स फाइल	(iv)	कन्सल्टेशन नोंदी

उत्तरे :

(अ)	(अ) – (i)	(ब) – (ii)	(क) – (iii)	(ड) – (iv)
(ब)	(अ) – (ii)	(ब) – (i)	(क) – (iii)	(ड) – (iv)
(क)	(अ) – (iv)	(ब) – (iii)	(क) – (ii)	(ड) – (i)
(ड)	(अ) – (iii)	(ब) – (ii)	(क) – (iv)	(ड) – (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **(कोणतीही तीन)** **[15]**

(अ) एमएस विंडोजची कोणतीही पाच वैशिष्ट्ये लिहा.

(ब) एमएस ॲक्सेसचा ग्रंथालयात होणारा उपयोग सांगा.

(क) युनिक्स व डॉस ऑपरेटिंग सिस्टिम्सची तुलना करा.

(ड) इंटरनेटची वैशिष्ट्ये सांगा.

(इ) इंटरनेट व इंट्रानेट यामधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3) १५० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[10]**

(अ) संगणकाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

(ब) ग्रंथालय नेटवर्क्सचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : **(कोणतेही एक)** **[15]**

(अ) माहिती तंत्रज्ञानाचा ग्रंथालय व माहिती सेवांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

(ब) आकृतीच्या सहाय्याने संगणकाच्या निरनिराळ्या घटकांची कार्ये स्पष्ट करा.